

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

การศึกษาคุณลักษณะและปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในเกาหลีใต้:

กรณีศึกษา พื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางู

ณิศิรา กายราศ

โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

E-mail: nisira_kay@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาคุณลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางู และประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในกรณีนี้ จากการศึกษาด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาเอกสารและการสำรวจในพื้นที่จริง บทความนี้ตั้งประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ ประการแรก ความหลากหลายมิติคือคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์ในเมืองพางู สิ่งนี้เกิดจากการผสมผสานความต้องการก้าวข้ามความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำเนินมาอย่างยาวนานในอดีตเข้ากับการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่เขตปลอดทหารเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ แนวทางในการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวครอบคลุมทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภายใต้ความร่วมมือระหว่างเกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ และประเทศมหาอำนาจ ได้แก่ อเมริกา จีน และรัสเซีย การพัฒนาการท่องเที่ยวและคมนาคมขนส่ง การสงวนรักษาระบบนิเวศ การสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรม การสร้างอนุสรณ์สถาน และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพในระดับสากล เป็นต้น ประการที่สอง ปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในเมืองพางู คือ ทำให้ประณิประนอมของรัฐบาลทั้งฝั่งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ช่วยสร้างบรรยากาศทางการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและไม่เป็นอันตราย ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาเมืองพางู การออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่ผสมผสานการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์เข้ากับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่นๆ และการใช้กระแสเกาหลีนิยมเพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวยังพื้นที่แห่งนี้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์, การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว, เกาหลีใต้, พางู, เขตปลอดทหาร

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

A Study on the Dark Tourism Characteristic and Factors of Success in South Korea: Focus on Demilitarized Zone (DMZ) in Paju

Nisira Kayaras

School of Tourism and Hospitality Management, Suan Dusit University

E-mail: nisira_kay@hotmail.com

ABSTRACT

This article has two objectives: first, to study the important characteristics of dark tourism in the case of Demilitarized Zone (DMZ) in the city of Paju; and second, to analyze the critical success factors of dark tourism in this case. By employing the qualitative research method, mainly through document and field research, this paper makes two arguments. First, the multidimensionality of dark tourism is the defining characteristic of dark tourism in Paju. It is an amalgam of the two objectives of transcending the past and perennial political conflict and seeking a suitable way to promote development in the DMZ for better quality of life of the local people. The major approach includes the development of industrial economy under the auspices of the two Koreas and major powers such as the US, China and Russia, tourism and logistics development, the conservation of eco-system, the preservation of cultural heritage, the building of various monuments and the organizing of international peace activities, etc. Second, the factors behind the success of dark tourism in Paju consists of the conciliatory gesture between the two Koreas that helps create friendly and safe tourism environment, the cooperation among multi-stakeholders in developing Paju city, the suitable design of tourism activities blending dark tourism with other dimensions of tourism and the subtle use of the Korean wave to attract foreign tourists to this place.

Keywords: dark tourism, tourism resources management, South Korea, Paju, DMZ

บทนำ

นับตั้งแต่ที่ได้มีการให้คำนิยามแนวคิดการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ (Dark Tourism) เป็นครั้งแรกโดยมัลคอล์ม โฟเลย์ (Malcom Foley) และจอห์น เลนนอน (John Lennon) ในปี ค.ศ. 1996 (Lennon, J., & Foley, M., 2000) การท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ได้กลายเป็นหนึ่งในประเด็นที่นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะศึกษาอย่างมาก ขณะเดียวกัน รัฐบาลหลายประเทศได้หันมาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ ในฐานะทางเลือกของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ หนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ และทำให้การท่องเที่ยวลักษณะดังกล่าวได้กลายเป็นจุดสนใจ ไม่เฉพาะแต่นักท่องเที่ยวภายในประเทศเท่านั้น หากแต่รวมถึงนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศด้วย ก็คือเกาหลีใต้ และหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ยอดนิยม ซึ่งเป็นที่รู้จักมากที่สุด ในหมู่นักท่องเที่ยวคือ พื้นที่เขตปลอดทหาร (Demilitarized Zone: DMZ) ในเมืองพาจู (Paju) สิ่งนี้เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวจากเดิมในปี ค.ศ. 2009 มีนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมพื้นที่ดังกล่าวจำนวน 418,128 คน ในปี ค.ศ. 2015 ได้เพิ่มจำนวนเป็น 2,700,000 คน ในจำนวนนี้เป็นคนต่างชาติถึง 550,000 คน (Yonhap, 2013) ความสำเร็จอย่างรวดเร็วของการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในเมืองพาจูเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่บทความนี้จะทำการศึกษา

ที่ผ่านมามีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในเกาหลีใต้สามารถจัดประเภทได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบของการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ เช่น งานของ Jang, S.G. & Kang, D.J. (2017) Choi, Y.H. & Lee, H.-J. (2010) Han, S.Y. & Park, S.K. & Hor, J.O. (2011) งานกลุ่มนี้มักได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ Malcom, F. & John, L. (1996, p.195-197) ซึ่งตีความเกี่ยวกับความตายและสะท้อนภาพของความตายในสถานที่แห่งความทรงจำตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีการจัดกลุ่มลักษณะการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ตามสถานที่เกิดเหตุออกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่รำลึกถึงสงคราม แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นหลุมฝังศพ แหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์การเป็นอาณานิคม แหล่งท่องเที่ยวที่เคยเกิดความหายนะอันมีสาเหตุจากธรรมชาติและน้ำมือมนุษย์ แหล่งท่องเที่ยวที่มีตำนานความเชื่อเรื่องผี แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเรือนจำ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการประท้วงต่อต้านหรือเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่างานกลุ่มนี้มีข้อจำกัดสำคัญในการอธิบายความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในกรณีพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพาจู เนื่องจากมุ่งในเรื่องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทและรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 2 งานที่ศึกษากลยุทธ์การใช้การท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชนบท ตัวอย่างของงานกลุ่มนี้ได้แก่ งานของ Park, J.M. (2015) Ryu, H.J. (2008) Jang, H.W. (2012) Park, S.H. (2016) Choung, E.H. (2016) งานกลุ่มนี้มองในเรื่องการใช้การท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว โดยผู้วางแผนจัดการท่องเที่ยวมีแนวคิดสร้างคุณค่าใหม่ให้สถานที่ด้วยการปรับภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมให้เป็นสวนสาธารณะหรืออุทยานประวัติศาสตร์ และใช้ประเด็นเรื่องความตายหรือเหตุการณ์โศกนาฏกรรมมาพัฒนาเป็นสินค้าท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกระแสชาตินิยม ทั้งนี้มีการจำลองสถานที่เสมือนที่เกิดเหตุจริงในประวัติศาสตร์เพื่อจัดงานแสดงสินค้า แม้ว่างานกลุ่มนี้จะสามารถสร้างความเชื่อมโยงให้เห็นระหว่างการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ในกรณีของพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพาจูจะเห็นได้ว่านอกจากแง่มุมทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับอีกหลายแง่มุม โดยเฉพาะแง่มุมทางการเมือง และสันติภาพ ดังนั้นงานกลุ่มนี้จึงมีข้อจำกัดในการทำความเข้าใจในกรณีพาจู

สำหรับงานกลุ่มสุดท้ายมักจะให้ความสำคัญกับการสำรวจแรงจูงใจและสาเหตุที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ ตัวอย่างของงานกลุ่มนี้ เช่น งานของ Shin, Y.S. (2006) Jang, H.W. & Kim, T.H. & Jong, S.

(2011) Jang, A.O. & Choi, B.K. (2011) Lee, H.S. & Wang, B.S. (2012) Kim, H. (2014) เนื่องจากงานกลุ่มนี้มักจะสนใจศึกษาเฉพาะแง่มุมของความต้องการของนักท่องเที่ยว (demand side) เพียงด้านเดียว ทำให้ยังคงมีช่องว่างไม่สามารถอธิบายปัจจัยความสำเร็จจากแง่มุมของอุปทาน (supply side) หรือจากบทบาทของรัฐบาลและตัวแสดงต่าง ๆ ที่ร่วมมือกันพัฒนาสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวให้น่าดึงดูดนักท่องเที่ยว

งานวิจัยนี้ต้องการอุดช่องว่างของงานที่ศึกษามาแล้วทั้ง 3 กลุ่ม โดยจะมุ่งศึกษาสองแง่มุมสำคัญนั่นคือคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในกรณีพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสนับสนุนการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในเขตพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู โดยบทความนี้ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ 2 ประการ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องตีความโดยนำประเด็นเรื่องความตายมาใช้เพื่อสร้างคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากแต่สามารถบูรณาการเข้ากับแง่มุมอื่นได้ (Multidimensionality of Dark Tourism) ทั้งประเด็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมภาพ และสิ่งแวดล้อม และสิ่งนี้เป็นคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในกรณีพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู 2) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในกรณีนี้เกิดจากบทบาทสำคัญของภาครัฐ ทั้งบทบาททางตรงที่พยายามผ่อนคลายความตึงเครียดตามแนวชายแดนเพื่อสร้างสภาวะการณ์ที่เอื้อต่อการเดินทางไปท่องเที่ยว และบทบาททางอ้อม ผ่านการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในสถานที่จริงเพื่อยกระดับสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ และที่สำคัญคือการเชื่อมโยงประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ให้เป็นประเด็นระดับสากล (Internationalization of Dark Tourism) เพื่อสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาเยี่ยมชม

ในการชี้ให้เห็นถึงประเด็นดังกล่าว บทความนี้จะจัดลำดับการนำเสนอต่อไปนี้ ในส่วนถัดมาจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ และพัฒนาการของแนวคิดโดยสังเขป ในส่วนที่สามจะกล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในกรณีพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู ก่อนจะทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในกรณีพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู และในส่วนสุดท้ายจะสรุปภาพรวมของบทความ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางู
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้การท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางูประสบความสำเร็จ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมืดในมนุษย์ของเกาหลีใต้ กรณีศึกษาพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางูมีวิธีการศึกษา ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย คำแถลงการณ์ของประธานาธิบดี สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งในระดับต่าง ๆ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาถอดความเพื่อจัดระเบียบข้อมูลตามความหมายที่ปรากฏและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำมาสังเคราะห์ผลเชิงพรรณนาความ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับลักษณะและปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางู

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

กรณีศึกษานี้ครอบคลุมประชากร 5 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรในเมืองพางู มีทั้งหมด 181,496 คน ตัวแสดงจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทหารเกาหลีใต้ ทหารอเมริกัน เกษตรกร กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยครั้งนี้ มี 8 คน คือ มัคคุเทศก์ พนักงานต้อนรับ ผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้ นักท่องเที่ยว ผู้จัดการร้านค้า ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว หน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเขตมินทงซอน ออแกไนซ์จัดงานเทศกาลในพางู โดยจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกการสังเกต (Filed Note) เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

พัฒนาการและแนวทางการศึกษาการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์

แม้คำว่า “การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์” จะเริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปีค.ศ.1996 แต่คำที่ใกล้เคียงกับแนวคิดดังกล่าวมีมาตั้งแต่ยุคกลาง ในคำภาษากรีกที่ว่า “Thanatopsis” ซึ่งหมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่หนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการที่อยากสัมผัสกับความตายอย่างแท้จริงหรือเชิงสัญลักษณ์ จากรากศัพท์ดังกล่าวทำให้ในโลกรวิชาการภาษาตะวันตกมักจะเรียก “การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์” ด้วยคำอีกคำหนึ่งคือ Thanatourism (Seaton, 1996, 234-244) จากจุดเริ่มต้นในปีค.ศ. 1996 แนวทางการศึกษา “การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์” ได้รับการต่อยอดในหลากหลายแง่มุมโดยทั่วไปแล้วสามารถสรุปได้เป็นสองลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะแรก การศึกษาสาเหตุหรือแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยวต้องการไปเที่ยวยังสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความตาย การศึกษาในแนวทางนี้ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นการศึกษาทางฝั่ง “อุปสงค์” (demand side) ของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ นับเป็นแนวทางการศึกษากระแสหลักในโลกรวิชาการตะวันตก ที่ผ่านมามีการจัดกลุ่มแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในหลากหลายลักษณะ แต่งานที่ศึกษาได้อย่างเป็นระบบที่สุดคืองานของ Seaton (1996) ที่จำแนกลักษณะแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) เพื่อเป็นพยานในเหตุการณ์ที่มีคนเสียชีวิตจำนวนมาก ทั้งจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและน้ำมือของมนุษย์ 2) เพื่อได้เสพบรรยากาศอันน่าสะพรึงกลัวจากการเห็นสถานที่เกิดเหตุการณ์จริงซึ่งมีกลุ่มคนหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเสียชีวิต 3) เพื่อรำลึกถึงผู้ตาย เช่น หลุมศพหรืออนุสาวรีย์ เป็นต้น 4) เพื่อเข้าร่วมเทศกาลประวัติศาสตร์ในสถานการณ์จำลองหรือมีกิจกรรมการเล่นที่สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ 5) เพื่อให้เห็นหลักฐานหรือสิ่งแทนสัญลักษณ์ของการเสียชีวิตในสถานที่ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง เช่น การเชื่อมโยง

เรื่องราวจากจุดเกิดเหตุลอบสังหารประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดีที่ดัลลัสกับสุสานในเวอร์จิเนีย และห้องสมุดนครบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ เป็นต้น จากที่กล่าวมา มุมมองนี้มีข้อดีในการมองข้ามความจริงว่านักท่องเที่ยวยังไม่ได้มีแรงจูงใจในประเด็นเรื่องความตายเพียงอย่างเดียว เช่น จากการศึกษาของ Park, J.M (2015) พบว่านักท่องเที่ยวดำเนินทางไปแหล่งท่องเที่ยวด้านมรดกของมนุษย์ในเมืองจินโด (Jindo) ซึ่งมีประวัติศาสตร์สงครามอิมจิน (Imjin war) ที่ญี่ปุ่นบุกเกาหลีในสมัยโจซอนเมื่อค.ศ.1592-1958 ทำให้เมืองจินโดถูกญี่ปุ่นทำลาย อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังไปเยือนเมืองนี้จำนวนไม่น้อยมีวัตถุประสงค์เพื่อหนีภัยจากภัยพิบัติ และหวนหาชีวิตชนบทแบบเกาหลีโบราณ

ลักษณะที่สอง การศึกษาแง่มุมเฉพาะบางประการที่เกี่ยวข้องกับ “การท่องเที่ยวในด้านมรดกของมนุษย์” Dale & Robinson (2011) ได้ยกตัวอย่างแง่มุมที่นิยมศึกษาดังเช่น แง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการขยายขอบเขตประเด็นการท่องเที่ยวในด้านมรดกของมนุษย์ให้กลายเป็นประเด็นระหว่างประเทศ (Internationalizing Dark) แหล่งท่องเที่ยวในลักษณะนี้มักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นระหว่างประเทศ เช่น พื้นที่ซึ่งเคยเป็นสนามรบบริเวณชายแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น การพัฒนาสถานที่ลักษณะนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในด้านมรดกของมนุษย์สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ได้หลากหลายด้าน ทั้งการสร้างสันติภาพระหว่างประเทศ การแสวงหาพันธมิตรในความขัดแย้งระหว่างประเทศ หรือกระทั่งการขยายระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น สำหรับกรณีศึกษาในบทความนี้ เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะความเกี่ยวข้องระหว่างประเทศระหว่างเกาหลีเหนือ-ใต้ ดังนั้นจะให้ความสำคัญกับแง่มุมดังกล่าวเป็นพิเศษ และจะชี้ว่ารัฐบาลเกาหลีใต้พยายามพัฒนาพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางู ให้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในด้านมรดกของมนุษย์กับประเด็นระหว่างประเทศ และนี่เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวในด้านมรดกในกรณีนี้

แง่มุมที่สองที่มักมีการศึกษาคือการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในด้านมรดกของมนุษย์กับประเด็นทางการเมือง (Politicalizing Dark) แหล่งท่องเที่ยวที่เข้าข่ายลักษณะนี้มักจะนำเอา “ความตาย” มาใช้เป็นประเด็นทางการเมืองภายในประเทศ โดยเฉพาะการสร้างกระแสชาตินิยม และการสร้างโฆษณาชวนเชื่อ แน่แน่นอนว่ากระบวนการเหล่านี้ย่อมเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลที่เป็นตัวแสดงหลักในการปลุกกระแสชาตินิยม ในกรณีศึกษานี้ก็เช่นเดียวกันนอกจากจะเกี่ยวข้องประเด็นระหว่างประเทศแล้วยังมีแง่มุมที่เชื่อมโยงกับประเด็นทางการเมืองภายในประเทศด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นในงานชิ้นนี้จะให้ความสำคัญกับแง่มุมนี้ด้วยเช่นกัน แง่มุมที่สามที่ได้รับความนิยมในการศึกษา คือ แง่มุมของการสำรวจตรวจสอบแง่มุมในด้านมืด (Investigating Dark) แหล่งท่องเที่ยวที่จะเข้าข่ายแง่มุมข้อนี้มักจะเกี่ยวพันกับการตายที่เต็มไปด้วย “ปริศนา” “เรื่องลึกลับ” ที่ยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัด ความลึกลับดังกล่าวนี้เองที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างให้นักท่องเที่ยวเกิดอารมณ์ร่วมในการสำรวจสถานที่เพื่อสืบสวนหาสาเหตุการตายที่แท้จริง แง่มุมที่สี่ที่มักได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าแนวการศึกษาที่หนึ่งนั่นคือการศึกษานโยบายการบริหารจัดการ “ความตาย” (Managing Dark) แง่มุมนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญหลายลักษณะทั้งการใช้ประเด็นเรื่องความตายเป็นสินค้าเพื่อส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับ การบริหารจัดการเพื่อควบคุมไม่ให้มีการจัดกิจกรรมที่ละเมิดศีลธรรม เป็นต้น

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะศึกษาการท่องเที่ยวด้านมรดกของมนุษย์จากแนวการศึกษาที่สองเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เขียนมองว่าในภาพรวมอาจมองแนวการศึกษาที่สองเป็นแบบการศึกษาบนฐานของ “อุปทาน” (supply side) เนื่องจากแง่มุมต่างๆทั้งการบริหารจัดการความตาย การทำให้ประเด็นเรื่องความตายเป็นประเด็นทางการเมืองทั้งในและระหว่างประเทศ ล้วนเกี่ยวข้องกับแง่มุมของการพัฒนา “สถานที่หรือทรัพยากรท่องเที่ยว” ให้มีความน่าดึงดูด ซึ่งนี่น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเข้ามาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวด้านมืด ผู้เขียนมองว่าแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางสภาวะสุญญากาศ หากแต่ต้องเกิดขึ้นจากความน่าดึงดูดของสถานที่ ซึ่งมักจะผ่านกระบวนการ “สร้างเรื่องราว

และอัตลักษณ์” ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความน่าค้นหา รวมถึงการบริหารจัดการองค์ประกอบแวดล้อมต่างๆที่เอื้อต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว

ในการศึกษาแง่มุมของอุปทานการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์นั้น ผู้เขียนเห็นว่าจุดเริ่มต้นสำคัญควรอยู่ที่บทบาทของ “ภาครัฐ” ที่มีจะต้องเป็นตัวกลางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงชักนำตัวแสดงต่างๆเข้ามาร่วมขับเคลื่อน สิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาเป็นพิเศษในเรื่องนี้คือ “กรอบการมองสถานที่” และ “การสร้างเรื่องราวให้กับสถานที่” ของภาครัฐ ซึ่งสิ่งนี้มักจะเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานที่ตามมา หากภาครัฐต้องการจะใช้ประโยชน์จากสถานที่ในทางการเมือง เป้าหมายของการพัฒนามักจะอยู่ที่ประชาชนภายในประเทศเป็นสำคัญ แต่หากภาครัฐต้องการใช้ประโยชน์จากสถานที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ รัฐบาลมักจะต้องสร้างเรื่องราวของตัวสถานที่ให้มี “ความเป็นสากล” เพื่อง่ายต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในบทความชิ้นนี้จะชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดเป้าหมายแต่เพียงด้านเดียว หากแต่สามารถกำหนดเป้าหมายได้หลากหลายลักษณะให้มีความเชื่อมโยงกัน ในที่นี้นอกจากแง่มุมระหว่างประเทศ และแง่มุมการเมืองภายในประเทศแล้ว ยังจะให้ความสำคัญกับประเด็นทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย

จากที่กล่าวมา มุมมองของงานกลุ่มนี้มีข้อดีอยู่ในการใช้ประเด็นเรื่องความตายมาสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและการเมืองในแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว อีกทั้ง ดิถีดมมมองด้านการอนุรักษ์พื้นที่และนำเสนอแต่บทเรียนจากเหตุการณ์ในอดีตจนมองข้ามการสร้างคุณค่าใหม่ให้แหล่งการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์ที่สามารถบูรณาการกับมุมมองในมิติอื่น ๆ เช่น สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สันติภาพ ฯลฯ เช่น การศึกษาของ Choung, E.H. (2016) ได้กล่าวถึงกรณีศึกษาเกาะโซรอก (Sorok Island) และหมู่บ้านมิตซูบิชิ (Mitsubishi Village) ซึ่งสะท้อนปัญหาของการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์ในประเทศที่มีประวัติศาสตร์อาณานิคม เช่น เกาหลี เพราะคนในยุคปัจจุบันไม่สามารถยอมรับคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์และมรดกวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ถูกเจ้าอาณานิคมยึดยึดให้ได้ จากมุมมองดังกล่าวจึงเกิดการรื้อถอนและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ทับของเดิม เช่น สวนสาธารณะ สถานบำบัดสุขภาพ ฯลฯ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการประกาศอิสรภาพและมองว่าควรซ่อนตราบาปของชาติไว้แล้วสร้างสถานที่นั้นให้มีคุณค่าใหม่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและเยียวยาสภาพจิตใจของคนในปัจจุบัน

กลุ่มที่ 3 Intergrated Supply and Demand Perspective นำเสนอคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่บูรณาการกับมุมมองในมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากความตาย เช่น การศึกษาของ Choi, H.J. (2001); Eun,S.B. (2013, p.71) พบว่า ศิลปะ อยู่อาศัย การศึกษา สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เป็นอีกปัจจัยสำคัญในการสร้างคุณค่าใหม่ให้สถานที่ท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์ มีแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวและช่วยแก้ไขปัญหามลพิษทางธรรมชาติในเมืองใหญ่ การศึกษาของ Lee, I.B.(2017) พบว่าการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์ในแพคเกจ ช่วยสร้างแบรนด์ให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองมรดกโลกโดยมีแนวคิดใหม่ในการนำมรดกวัฒนธรรมมาประยุกต์เป็นสินค้าที่ผู้คนในยุคปัจจุบันเข้าถึงประวัติศาสตร์โดยแปลงเรื่องโศกนาฏกรรมให้เป็นสินค้าเพื่อความบันเทิง เช่น อนุสาวรีย์เกมออนไลน์ ภาพยนตร์ละครพีวชั่นโอเปร่า ฯลฯ เป็นจุดขายที่ทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ อีกทั้งยังเป็นทำให้ทั่วโลกยอมรับว่าวัฒนธรรมเกาหลีมีอัตลักษณ์และปฏิเสธการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจีนและญี่ปุ่นซึ่งเคยเป็นเจ้าอาณานิคม อย่างไรก็ตาม มุมมองของงานกลุ่มนี้มีข้อดีอยู่ในการใช้ประเด็นความตายมาสร้างเป็นสินค้าอุตสาหกรรมวัฒนธรรมซึ่งหากมองในอีกด้านหนึ่งอาจทำลายหรือบิดเบือนประวัติศาสตร์เพื่อตอบสนองความบันเทิงของนักท่องเที่ยว และยังไมอาจก้าวข้ามกรอบแนวคิดประวัติศาสตร์แบบชาตินิยม

งานวิจัยนี้ จะอุดช่องว่างของงานทั้ง 3 กลุ่ม โดยศึกษาลักษณะของการท่องเที่ยวด้านมิติของมนุษย์แบบบูรณาการกับการท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพในพื้นที่ DMZ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยความสำเร็จในการร่วมมือระหว่างรัฐบาลเกาหลีกับ

องค์กรระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ให้เป็นประเด็นระหว่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และการรวมชาติของสองเกาหลี โดยนำเสนอแนวทางการรักษาคุณค่าของพื้นที่ เดิมควบคู่ไปกับการสร้างคุณค่าของพื้นที่ใหม่ในขอบเขตการบริหารจัดการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์แบบมีส่วนร่วมทุกภาค ส่วน อันเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์แบบหลายมิติ (Multidimensionality of Dark Tourism) ซึ่ง แตกต่างจากตัวแบบที่เคยมีการศึกษามาก่อน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คุณลักษณะของการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในเขตพื้นที่ปลอดทหาร (DMZ)

ในการทำความเข้าใจคุณลักษณะของการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในเขตพื้นที่ปลอดทหาร หรือที่เรียกในภาษา เกาหลีว่า “ฮันบันโดบีมูจังจีแด”(한반도비무장지대) ผู้เขียนจะเริ่มจากการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของพื้นที่เขต ปลอดทหารโดยสังเขป ก่อนจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเฉพาะใน เขตเมืองพางู อันเป็นแหล่งที่ตั้งของเขตรักษาความปลอดภัยร่วม (Joint Security Area: JSA) ซึ่งเป็นที่เจรจาพบปะกันของ สองเกาหลี และเป็นแหล่งรวมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ที่หนาแน่นที่สุดในเขตพื้นที่ปลอด ทหาร

สำหรับที่มาของพื้นที่เขตปลอดทหารนั้น พื้นที่ดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งความตกลงว่าด้วยเรื่องการหยุด ยิงเพื่อสงบศึกเกาหลี เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 ทำหน้าที่เป็นพื้นที่กันชนและกันเขตแดนระหว่างเกาหลีเหนือและ เกาหลีใต้ มีความยาว 248 กิโลเมตร กว้างประมาณ 4 กิโลเมตร โดยทั้งฝั่งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ต้องเว้นระยะห่างฝั่งละ 2 กิโลเมตร จากเส้นแบ่งเขตทหาร (MDL) เพื่อเป็นแนวป้องกันการปะทะจากฝ่ายตรงข้าม ถัดมาจากพื้นที่ปลอดทหารตลอดทั่ว ทั้งแนวชายแดนแต่ละฝั่งได้สร้างป้อมสังเกตการณ์ไว้เป็นจำนวนมาก ในฝั่งเกาหลีเหนือมีป้อมสังเกตการณ์ถึง 160 แห่ง ส่วนใน ฝั่งเกาหลีใต้มีป้อมสังเกตการณ์ 60 แห่ง สำหรับในฝั่งเกาหลีใต้ถัดจากพื้นที่ปลอดทหารเป็นระยะ 5 – 10 กิโลเมตรจะถูก กำหนดให้เป็น “เขตควบคุมการเข้าออกของพลเมือง” (civilian access control area) หรือเรียกในภาษาเกาหลีว่า “มินกัน อินชุลอึบทงเจอีย็อก” (민간인출입통제구역) หรือ “มินทงซอน” (민통선) เกิดขึ้นครั้งแรกในเดือนมกราคม ค.ศ. 1983 เพื่อ รักษาความมั่นคงทางการทหาร เป็นแนวยาวพาดผ่าน 10 เมืองที่มีอาณาเขตติดชายแดน ได้แก่ เมืองพางู เมืองคิมโป และ เมืองยอนซอน (อยู่ในจังหวัดคยองกีโด) เมืองชอลวอน เมืองฮวาซอน เมืองยังกู เมืองอินเจ และเมืองโคซอง (อยู่ในจังหวัดคังวอน โด) เมืองคังฮวา เมืององจิน อยู่ในเขตการปกครองของเมืองอินซอน

หากพิจารณาในแง่ของการใช้ประโยชน์ในเขตพื้นที่มินทงซอน ที่ผ่านมาโดยเฉพาะในช่วงเวลาสงครามเย็น และการ ปกครองภายใต้ทหาร รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความมั่นคงเป็นหลักทำให้การใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ค่อนข้างจะจำกัด และส่วนมากจะเป็นการใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร โดยตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ทำการ จัดสรรที่ดินสำหรับการเกษตรในเขตมินทงซอน โดยรัฐบาลได้วางแผนให้เมืองต่างๆปลูกพืชผลทางการเกษตรที่แตกต่างกัน อาทิ ในเมืองชอลวอนรัฐบาลได้สนับสนุนให้ปลูกข้าวที่ต่อมาได้พัฒนาตราสินค้าเป็น “ข้าวรวมชาติ” ซึ่งมีราคาสูงถึง 60,000 วอน/20 กิโลกรัม ในขณะที่ข้าวทั่วไปในท้องตลาดจำหน่ายในราคาเพียง 40,000 วอน (ดูภาพที่ 2) หรือในเมืองยอนซอน รัฐบาลได้สนับสนุนให้ปลูกถั่วเหลือง ในชื่อตราสินค้าว่า “มินทงซอน” เป็นต้น (Yonhap, 2014) แม้ว่ารัฐบาลจะจัดสรรพื้นที่ ส่วนหนึ่งสำหรับการเกษตร แต่เกษตรกรในพื้นที่ที่ประสงค์จะใช้ประโยชน์จะต้องมีการขออนุญาตเข้า-ออกเป็นเวลาภายใต้

การบริหารจัดการของกระทรวงกลาโหมของเกาหลีได้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะหมู่บ้านแทซองดง หนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวในเมืองพางจูที่ใกล้ชายแดนเกาหลีเหนือมากที่สุด ซึ่งตั้งอยู่ในเขตรักษาความปลอดภัยร่วม (Kim,C.H., 2007: 178)

ภาพที่ 1 ข้าวรวมชาติ

ภาพที่ 2 ถั่วจิ้งฉิ่ง

ภาพที่ 3 ชอคโกแลตถั่วจิ้งฉิ่งต้นโปรโมท
ท่องเที่ยว DMZ พางจู

ที่มา: ณิชรา กายราศ (2562)

ที่มา: ณิชรา กายราศ (2562)

ที่มา: ณิชรา กายราศ (2562)

เมื่อสถานการณ์ความตึงเครียดระหว่างสองเกาหลีได้คลี่คลายลง และรัฐบาลพลเรือนได้เข้าบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ได้ส่งผลทำให้เริ่มมีแนวคิดในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในลักษณะอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น หนึ่งในแนวทางการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวที่เห็นได้ในทุกเมืองตลอดทั้งเขตพื้นที่ปลอดทหารคือการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เหล่านี้ในฐานะพื้นที่อนุรักษ์ในเชิงนิเวศวิทยา จากเหตุผลสำคัญที่ระบบนิเวศของพื้นที่เหล่านี้ไม่ถูกรบกวนโดยมนุษย์มาเป็นระยะเวลามากกว่าครึ่งศตวรรษ ได้ทำให้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในเขตพื้นที่ปลอดทหารค่อนข้างสมบูรณ์อย่างมาก ระบบนิเวศในพื้นที่เขตปลอดทหารประกอบไปด้วยแม่น้ำ 5 สาย พื้นที่ชายฝั่งทะเล รวมทั้งพื้นที่ภูเขา พืชสัตว์ประเภทต่าง ๆ ถึง 3,514 สายพันธุ์ คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 67 ของสิ่งมีชีวิตที่พบได้ในเกาหลี สัตว์หลายชนิดที่พบในพื้นที่นี้เป็นสัตว์ที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หลายชนิดถึงกับได้รับการยกให้เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศ (Healey, 2007: 61-83) ล่าสุดในปีค.ศ. 2019 ยูเนสโกได้ประกาศให้พื้นที่มินทงซอน 6 จังหวัดได้แก่ ยอนซอน ขอลวอน ฮวาซอน ยังกู อินเจ และโคซอง รวมพื้นที่กว่า 182,815 เฮกตาร์เป็นเขตสงวนชีวมณฑล (UNESCO Biosphere reserve) (Ko, D.H., 2019) จากฐานความสมบูรณ์ของระบบนิเวศธรรมชาติดังกล่าวได้ทำให้พื้นที่เหล่านี้ถูกพัฒนาให้เป็นทั้งพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากการใช้ประโยชน์ทางด้านการอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว รัฐบาลเกาหลีใต้ในยุคหลังได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาพื้นที่เขตมินทงซอนในอีกสองลักษณะสำคัญด้วยกัน ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (Choi, D.K., 2004: 34) ดังนี้

1) **ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท** นอกจากการมุ่งพัฒนาด้านการเกษตรซึ่งเริ่มต้นมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในช่วงเวลาต่อมารัฐบาลเกาหลีใต้ยังได้ทำการพัฒนาพื้นที่รอบเขตปลอดทหารผ่านการ

พัฒนาอุตสาหกรรมอีกด้วย ในปี.ศ. 1989 ภาคเอกชนของเกาหลีใต้มีแนวคิดพัฒนาเมืองพางูให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ แนวคิดดังกล่าวเริ่มได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในปี.ศ. 1994 จากนั้นในปี.ศ. 1997 รัฐบาลได้กำหนดให้พื้นที่ 4 แห่งในเมืองพางู ได้แก่ มุนบดง ชานนัมดง ซอแพดง และชินซนดง เป็นเขตเมืองอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ของชาติ และเป็นศูนย์รวมธุรกิจ 3 แขนง ได้แก่ การพิมพ์หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการออกแบบ นอกจากอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์แล้ว พื้นที่เมืองพางูยังถูกใช้เป็นที่เมืองอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์เพื่อทำการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและหน้าจอแสดงผลอีกด้วย พื้นที่เขตอุตสาหกรรมส่วนนี้ได้ชื่อว่าเป็น “โลกแห่งจอแสดงผล” (Display World) และถูกใช้ในการผลิตนวัตกรรมหน้าจอที่สำคัญของเกาหลีใต้ตั้งแต่จอโทรทัศน์แบบ OLED ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เกาหลีใต้คิดค้นเป็นที่แรกของโลก ความสำคัญของพื้นที่อุตสาหกรรมพางูเห็นได้จากผลประกอบการของอุตสาหกรรมแอลซีดีจอแสดงผลที่มียอดขายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 200,000 เครื่อง ในปี.ศ. 2013 ต่อมาในปี.ศ. 2018 ยอดขายพุ่งสูงขึ้นถึง 2,900,000 เครื่อง และคาดว่าจะในปี.ศ. 2022 ยอดขายน่าจะสูงถึง 10,000,000 เครื่อง (LG Display, 2019)

2) **ด้านการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์** สำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวนี้สามารถจำแนกได้เป็นสองลักษณะ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงประวัติศาสตร์ ในการออกแบบการท่องเที่ยวทั้งสองลักษณะ ภาครัฐและเอกชนเกาหลีใต้ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ จากฐานทรัพยากรด้านการเกษตรดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ได้มีการต่อยอดผ่านการจัดเทศกาลถั่วจันตันขึ้นในเมืองพางูและมีการเปิดตัวหมู่บ้านรวมชาติหรือทงฮิลซนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้การทำสลัวว์ฟูด (Slow Foods) จากถั่วจันตัน เป็นต้น (Jukanjoseon, 2010) หรือจากฐานของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ที่ได้ทำการก่อสร้างอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ ต่อมาเมืองอุตสาหกรรมแห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สถานที่สำคัญของเมืองนี้ถูกใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ โทรทัศน์ มิวสิควิดีโอ และสื่อบันเทิงอื่น ๆ จากความโด่งดังของกระแสคลื่นเกาหลี (Korean wave) ทำให้เมืองแห่งนี้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและกลายเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมตามไปด้วย นอกจากนี้เพื่อสร้างการรับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มูลนิธิวัฒนธรรมเมืองแห่งสิ่งพิมพ์ ที่จัดตั้งโดยเมืองพางูกับคณะกรรมการบริหารบุคโซริพางู ได้ทำการจัดเทศกาลหนังสือ (Booksori Festival) โดยเปิดตัวครั้งแรกในปี.ศ. 2015 ในงานเทศกาลที่มีระยะเวลา 5 วันได้ทำการรวมสำนักพิมพ์ทั้งในประเทศและสำนักพิมพ์จากทั่วโลกกว่า 200 แห่ง มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กว่า 300 โครงการ เช่น การเข้าเรียนในโรงเรียนบรรณธิการแห่งเมืองพางู การจัดแสดงผลงานของช่างฝีมือด้านสิ่งพิมพ์จากทั่วทวีปเอเชีย เป็นต้น (Yonhap, 2019)

นอกจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามที่ได้อ้างอิงไปแล้ว รัฐบาลและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตปลอดทหารยังได้ใช้ประโยชน์จากแง่มุมด้านมิติของพื้นที่เขตปลอดทหารให้กลายเป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของพื้นที่อีกด้วย จนอาจกล่าวได้ว่า “การท่องเที่ยวด้านมิติในเขตพื้นที่ปลอดทหารเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวในเมืองพางู” พื้นที่ที่เป็นแกนกลางสำคัญสำหรับการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวคือหมู่บ้านปันมุนจอม ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่สองเกาหลีทำการลงนามในสนธิสัญญาสงบศึก และเป็นที่ตั้งของเขตรักษาความปลอดภัยร่วมที่สองเกาหลีใช้เป็นที่พบปะเจรจาระหว่างกัน พื้นที่เล็กแห่งนี้และพื้นที่รายรอบเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ด้านมิติของสงคราม ไม่ว่าจะเป็นอาคารสีฟ้าที่ใช้พบปะเจรจาระหว่างสองเกาหลี อาคารเสรีภาพ และอาคารสันติภาพ (Freedom and Peace House) “สะพานที่ไม่หวนกลับ” (Bridge of No Return) ซึ่งถูกใช้เพื่อพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเชลยศึกและเคยมีเหตุยิงกันหลายต่อหลายครั้ง อุโมงค์ลับที่เกาหลีเหนือลักลอบขุดข้ามมายังเกาหลีใต้ และหอสังเกตการณ์ที่อยู่รายรอบพื้นที่ เป็นต้น ปัจจุบันภายใต้ความร่วมมือระหว่าง

หลายฝ่ายได้มีการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวด้านมรดกในหมู่บ้านป็นมุนจอมไว้หลากหลายลักษณะ ทั้งการท่องเที่ยวที่มีผู้นำเที่ยวเป็นคนเกาหลีเหนือที่หนีข้ามแดนมาเกาหลีใต้ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (BBC, 2019)

เนื่องจากการท่องเที่ยวด้านมรดกในหมู่บ้านป็นมุนจอมเป็นที่รู้จักกันดีและเป็นเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ดังนั้นผู้เขียนจะไม่ลงรายละเอียดในส่วนนี้มากนัก แต่แง่มุมที่น่าสนใจที่บทความนี้ต้องการเชื่อมโยงให้เห็นคือการเชื่อมโยงต่อยอดการท่องเที่ยวด้านมรดกเข้ากับด้านอื่น ๆ ทั้งการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ และการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่

หมู่บ้านซังจักซอน (창작촌) เป็นหมู่บ้านที่สร้างขึ้นใหม่จากความร่วมมือกันระหว่างกองทัพของสหรัฐอเมริกา กับกระทรวงกลาโหมของเกาหลีใต้ในปี ค.ศ. 1959 เพื่อเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแบบเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างหมู่บ้านแทซองดงในเกาหลีใต้กับหมู่บ้านคิจองดงในเกาหลีเหนือ ทั้ง 2 หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ระหว่างเส้นแบ่งเขตทางการทหารซึ่งเคยอยู่ภายใต้การปกครองของกองกำลังสหประชาชาติ (UN) ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1953 ต่อมาเมื่อแยกเป็นสองเกาหลี รัฐบาลเกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและศูนย์รวมช่างฝีมือเพื่อฟื้นฟูงานศิลปะเกาหลีแบบดั้งเดิม โดยรัฐบาลอเมริกันได้ทำการสร้างอาคารแบบตะวันตกเพื่อใช้เป็นที่พักชุมชนชาวบ้านเรียกว่า “กงฮเวดัง” (공회당) หรือ “บ้านแห่งเสรีภาพ” สถานที่ดังกล่าวถูกปรับภูมิทัศน์ใหม่ด้วยการนำเอาวัฒนธรรม และศิลปะเกาหลีร่วมสมัยมาใช้ในการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสื่อความหมายของการก้าวข้ามความขัดแย้งทางการเมืองในอดีตและเป็นหอจดหมายเหตุหรือแหล่งรวบรวมความทรงจำของชาวบ้านที่มีต่อกองกำลังสหประชาชาติที่เข้ามาช่วยเหลือในช่วงหลังสงครามเกาหลี นอกจากนี้ อาคารกงฮเวดังยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Living Museum) นำเสนอเรื่องราวที่สื่อความหมายเกี่ยวกับความไฝ่ฝันของชาวเกาหลีเรื่องสันติภาพ การรวมชาติ และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปัจจุบันมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงอาคารกงฮเวดังในหมู่บ้านแทซองดงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอีก 3 แห่ง ได้แก่ คอมมูนโซ (ทางเข้าเขตทหาร) เส้นทางแห่งสันติภาพ (เส้นทางจัดแสดงศิลปะบนรั้วลวดหนามของศิลปินเกาหลีและนานาชาติเพื่อเรียกร้องสันติภาพ) แหล่งขายสินค้าพื้นเมือง โดยมีการบูรณะบ้านร้างแบบเกาหลีโบราณให้มีคุณค่าใหม่โดยตกแต่งให้เป็นร้านค้า ศูนย์อาหารแบบสโลว์ฟู้ด (Slow food) และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวเกาหลีและชาวต่างชาติได้เข้ามาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเกาหลีผ่านเรื่องเล่าของชาวบ้านที่แต่งกายย้อนยุคเพื่อสร้างบรรยากาศและตอบสนองการท่องเที่ยวแบบวนทางอดีต (Kyeonggido Memory, 2010)

หมู่บ้านศิลปะเฮอีริ หมู่บ้านแห่งนี้ก่อตั้งเมื่อค.ศ.1988 โดยกลุ่มศิลปินและช่างฝีมือ 380 คนได้รวมตัวกันพัฒนาหมู่บ้านและเริ่มเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในปีค.ศ. 2001 จัดแสดงภาพวาด งานช่างฝีมือ ดนตรี และวรรณกรรมที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ เป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีที่นิยมท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ ต่อมาในปีค.ศ. 2003 หมู่บ้านแห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมจนเริ่มเกิดเป็นย่านธุรกิจการค้า โดยเฉพาะ ร้านอาหารตะวันตก ร้านคาเฟ่ที่มีธีมถ่ายรูป ร้านขายเสื้อผ้าแฟชั่นเป็นต้น ในปีค.ศ. 2009 หมู่บ้านเฮอีริจึงได้รับการสนับสนุนด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวจากรัฐบาลและนับเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมของชาติอันดับที่ 3 รองจากอินชาง (2002) และแทฮักโน (2004) ในเดือนตุลาคมของทุกปีภาคเอกชนในเกาหลีใต้ได้ร่วมกันจัดเทศกาลศิลปะที่หมู่บ้านเฮอีริ โดยจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบที่บริหารจัดการโดยสมาคมศิลปะเกาหลี (Korean Fine Arts Association) ได้แก่ โปรแกรมชมพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ เรียกว่า ซิกักเยซุลเจ (시각예술제) โปรแกรมชมศิลปะการแสดง เรียกว่า กงยอนเยซุลเจ (공연예술제) เช่น วงออเคสตรา วงดนตรี K-POP วงดนตรีแจ๊ส เป็นต้น และโปรแกรมงานศิลปะแบบมีส่วนร่วม เรียกว่า ซัมยอเยซุลเจ (참여예술제) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ลงมือทำศิลปะประดิษฐ์และงานฝีมือร่วมกับคนในครอบครัว (Hankuk Kyongjae, 2015)

ในส่วนของการจัดงานกิจกรรม หลากหลายพื้นที่ในเขตปลอดทหารได้ถูกใช้ในการจัดเทศกาลในลักษณะต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องสันติภาพ เทศกาลสำคัญ ๆ ได้แก่ **เทศกาลสันติภาพ** เป็นเทศกาลที่รำลึกถึงเหตุการณ์เจรจาเพื่อสันติภาพระหว่างเกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ และการขอพรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการรวมชาติ โดยใช้แทควันโดซึ่งเป็นกีฬาประจำชาติมาทำการแสดงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นหนึ่งเดียวกัน ในเทศกาลจะมีนักแทควันโดทีมชาติและนักเรียนฝึกหัดกว่า 10,000 คนเข้าร่วมในการแสดง เทศกาลนี้จะจัดในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ณ บริเวณสวนสาธารณะเพียงฮวานูรีในอิมจินกัก มีการแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกจัดแสดงกีฬาแทควันโดโดยนักกีฬาทีมชาติ ในบริเวณสวนสาธารณะเพียงฮวานูรี ส่วนที่ 2 จัดแสดงของเยาวชนกว่า 1,000 คนเกี่ยวกับความหวังในการรวมชาติบริเวณอิมจินกัก และส่วนที่ 3 เป็นการเดินมาราธอนบริเวณ “แซงแทัมบังโน” (생태탐방로) หรือเส้นทางศึกษาธรรมชาติตามเส้นทางแบ่งเขตแดน **เทศกาลดนตรีไฟค์เพื่อสันติภาพ** จัดทุกเดือนกันยายนของทุกปีบริเวณสวนสาธารณะเพียงฮวานูรี โดยมีเมืองพางู สถานีโทรทัศน์ CBS (ช่องศาสนาคริสต์) และศูนย์วัฒนธรรมคยองกีเป็นเจ้าภาพจัดงาน (BBC, 2019) **คอนเสิร์ต DMZ Cultural Connect** เป็นการจัดงานคอนเสิร์ตเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้นำทั้งเกาหลีเหนือ-ใต้ในการเจรจาเพื่อสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลี โดยมีกระทรวงท่องเที่ยววัฒนธรรมเกาหลีร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งสาธารณรัฐเกาหลีและบริษัท Hyosung เป็นเจ้าภาพร่วมกัน (Yonhap, 2019) **เทศกาลภาพยนตร์สารคดีนานาชาติแห่งพื้นที่ปลอดทหาร** (DMZ International Documentary Film Festival) เริ่มจัดตั้งตั้งแต่ปีค.ศ. 2009 เพื่อจัดแสดงภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสันติภาพ ความปรองดอง การอยู่ร่วมกันในบางปีมีประเทศเข้าร่วมถึง 43 ประเทศ มีภาพยนตร์เข้าฉายในงานเทศกาลถึง 142 เรื่อง

หอรรวมชาติโอดูซาน (Odusan Unification Tower) ตั้งอยู่ในพื้นที่บรรจบระหว่างแม่น้ำอิมจินกับแม่น้ำฮัน นอกจากเป็นหอชมวิวที่ใกล้ชายแดนเกาหลีเหนือมากที่สุดแล้ว ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวยังคงเคยเป็นสมรภูมิรบตั้งแต่สมัยสามอาณาจักร ปัจจุบันพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ไซเบอร์ นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการที่ เกิดขึ้นจากสงครามเย็นและสภาพความเป็นอยู่ของคนเกาหลีเหนือหลังแบ่งประเทศไปจนถึงความคาดหวังในการรวมชาติในอนาคต การจัดแสดงภาพถ่ายและวิดีโอเกี่ยวกับบ้านเกิดในเกาหลีเหนือ สัตว์ป่าและมรดกนิเวศที่อยู่ในเขตปลอดทหาร เป็นต้น หอรรวมชาติโอดูซานเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่ค.ศ. 1992 โดยในปัจจุบัน (ค.ศ. 2019) ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวเกาหลีและชาวต่างชาติให้มาเยือนถึง 20 ล้านคน

อิมจินกัก (Imjingak) ภายในพื้นที่อิมจินกักมีการแบ่งพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ที่บูรณาการกับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ๆ 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) พื้นที่การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์แบบเข้มข้น โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สงครามเกาหลี โดยนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสัมผัสบรรยากาศของสมรภูมิรบในบริเวณเส้นทางนาน 38 ได้แก่ อาคารอิสรภาพ อุโมงค์หมายเลข 3 (เป็นอุโมงค์ที่ทางเกาหลีเหนือลักลอบขุดเข้ามาเพื่อบุกเข้ากรุงโซลเมืองหลวงของเกาหลีใต้ ถูกค้นพบในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1978 จากปากทางเข้าถ้ำสามารถนั่งรถไฟโฮโลแกรม (hologram) ใช้เวลาเดินทางเพียง 7 นาทีเพื่อลงไปชมภายในอุโมงค์ และมีการจัดแสดงวิดีโอเกี่ยวกับความเป็นมาของพื้นที่เขตปลอดทหารในพางู) หลุมศพหมอโฮจุน เป็นต้น

3) พื้นที่แห่งความทรงจำเกี่ยวกับสงครามเกาหลี ภัยคอมมิวนิสต์ และเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นทางสังคม เช่น อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงการเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีของทหารอเมริกัน อนุสรณ์สถานหญิงบำเรอกองทัพ อนุสรณ์สถานรำลึกเหตุการณ์ระเบิดในย่างกุ้งเพื่อลอบสังหารประธานาธิบดีของดูฮวาน อนุสรณ์สถานรำลึกเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมสนามบินนานาชาติคิมโป เป็นต้น รวมถึง อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงบรรพชนที่ถูกพลัดพรากอยู่ใน

เกาหลีเหนือ หรือที่เรียกว่า “มั่งเบตัน” ซึ่งทางครอบครัวในฝั่งเกาหลีใต้จะมาจัดงานฉลองในวันปีใหม่เป็นประจำทุกปีและเป็นสัญลักษณ์แห่งความปรารถนาในการรวมชาติ ทั้งนี้ อิมจินกักได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่การประชุมระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้เมื่อค.ศ.1971 รวมทั้ง การจัดแสดงวิถีทัศน์เกี่ยวกับสงครามเกาหลีในอุโมงค์หลบภัย (BEAT311) หอจดหมายเหตุสงครามเกาหลี 6.25 และการลักพาตัวไปเกาหลีเหนือ เป็นต้น

4) พื้นที่แสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับความปรารถนาให้เกิดสันติภาพและการรวมชาติ เช่น ลานกังหันลมแห่งสันติภาพ

ลานคำอธิษฐานรวมชาติ ระฆังแห่งสันติภาพ เป็นต้น

5) พื้นที่แสดงสัญลักษณ์เกี่ยวกับความร่วมมือระดับนานาชาติเพื่อให้เกิดสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลี เช่น สถานีรถไฟโดราซาน เป็นสถานีรถไฟสถานีสุดท้ายของเกาหลีใต้ซึ่งในอดีตเรียกว่าสถานี “ชเวบุกดัน คยองอียซอน” (ชเวบุกดัน 京義線) สร้างขึ้นตั้งแต่ค.ศ.1906 เคยเชื่อมต่อกับเส้นทางรถไฟที่ข้ามเขตแดนไปเปียงยางในเกาหลีเหนือระยะทาง 205 กิโลเมตรและเชื่อมไปโซล 56 กิโลเมตร นอกจากเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟกับเกาหลีเหนือแล้วยังมีการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซ PNG (Pipeline Natural Gas) ระยะทาง 4,000 กิโลเมตร ภายใต้ความร่วมมือระหว่างเกาหลีใต้ จีน และรัสเซีย จนกระทั่งในค.ศ. 2001 ปรากฏหลักฐานจากการประชุมรัฐมนตรีของ 2 เกาหลี ครั้งที่ 5 ว่าฝั่งเกาหลีเหนือรับพิจารณาโครงการพัฒนาท่อก๊าซ PNG ตามเส้นทางรถไฟสายคยองอียซอนโดยแลกกับข้อเสนอได้ค่าผ่านแดนในการก่อสร้างท่อก๊าซและการจ้างแรงงาน ส่วนเกาหลีใต้ได้ก๊าซคุณภาพดีในราคาถูก ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ.2002 รัฐบาลของประธานาธิบดีคิมแดจุงได้สร้างทางรถไฟในเมืองพางจูเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ในเขตปลอดทหารฝั่งเกาหลีใต้ในระยะทาง 700 เมตร นอกจากนี้ ยังมีการสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงกับจีนในสายคยองอีย และเชื่อมโยงกับรัสเซียในสายคยองวอนและสายทงแฮอีกด้วย อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเกาหลีเหนือได้ปิดการเดินทางข้ามพรมแดนทางรถไฟตั้งแต่ ค.ศ 2008 เพื่อตอบโต้นโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือของรัฐบาลเกาหลีใต้ จึงทำให้ทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซ PNG และการขนส่งผ่านเส้นคยองอียหยุดชะงักลง

6) พื้นที่จัดงานเทศกาล สวนสนุก และสวนสาธารณะ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้อย่างอิสระ เช่น สวนสนุกเพ็ญฮวา ลานการแสดงทูลานาม เป็นต้น โดยพื้นที่ดังกล่าวมีการใช้กระแสเกาหลีนิยมเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพและจัดเทศกาลส่งเสริมตลาดผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีชื่อของเมืองพางจู ได้แก่ ข้าว โสม และถั่วจันดัน

7) พื้นที่ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับเกาหลีเหนือศึกษา เช่น ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ DMZ ซึ่งเป็นทั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเกาหลีเหนือหลังแบ่งประเทศ รวมทั้ง การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและงานช่างฝีมือ

8) พื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอาหารและศูนย์จำหน่ายสินค้าเกษตร เช่น พิพิธภัณฑ์ถั่วจันดัน ซึ่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติในการทำอาหารและสินค้าแปรรูปจากถั่วจันดัน

9) พื้นที่ผ่อนปรนทางทหารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศริมแม่น้ำอิมจิน หรือที่เรียกในภาษาเกาหลีว่า “อิมจินคังพยอง แชงแทมบังโร” (임진강변 생태탐방로) ได้รับการเปิดพื้นที่เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตมินทงซอนตั้งแต่ค.ศ.2016 โดยจัดเป็นโปรแกรมสำหรับเดินป่าตามทางเดินร้ววดหนามริมชายแดนเป็นระยะทาง 9.1 กิโลเมตร (อิมจินกัก-สะพานรวมชาติ-เกาะโซพยอง-อิมจินนารู-สวนสาธารณะยูลกก) และเส้นทางท่องเที่ยวจักรยานเป็นระยะทาง 17.2 กิโลเมตร (อิมจินกัก-สามแยกคุนเน-สะพานรวมชาติ-เกาะโซพยอง-64T) เพื่อชมสัตว์ป่าหายากและศิลปะบนร้ววดหนามของศิลปินชาวเกาหลีและชาวต่างชาติที่นำเสนอสัญลักษณ์เกี่ยวกับสันติภาพและการรวมชาติ (The Korea Times, 2019)

10) พื้นที่สร้างความร่วมมือกับเกาหลีเหนือด้านการท่องเที่ยว โดยบริษัทฮุนไดอาชานของเกาหลีใต้มีบทบาทในการ

ออกแบบพื้นที่เชื่อมโยงเขาโดราซานของเกาหลีใต้กับตำนานความรักระหว่างพระเจ้าคยองซุนกษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรชิลลา (เกาหลีใต้) กับเจ้าหญิงนักรังแห่งอาณาจักรโครยอ (เกาหลีเหนือ) มาพัฒนาเป็นโครงการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองแคซองซึ่งในอดีตเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรโครยอ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญได้แก่ สะพานของจูกยอพิพิธภัณฑโครยอ น้ำตกพักยอน เป็นต้น บริษัทสุนโดอาซานเริ่มดำเนินการจัดทัวร์เชื่อมโยงเมืองพางูในเกาหลีใต้และเมืองแคซองในเกาหลีเหนือ ตั้งแต่ค.ศ. 2003 – 2008 นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเทือกเขาคิมกังตั้งแต่ค.ศ. 1998 อีกด้วย

ภาพที่ 4 ลานกังหันลมแห่งสันติภาพ ภาพที่ 5 อนุสรณ์สถานเครื่องบินรบคอมมิวนิสต์ ภาพที่ 6 ร้านขายของที่ระลึก DMZ พางู
ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562) ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562) ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562)

ภาพที่ 7 สถานีจิ้งฉิ่งและพิพิธภัณฑรถไฟ ภาพที่ 8 สวนสนุกเพียงฮวา ภาพที่ 9 อนุสรณ์สถานหญิงบำเรอกองทัพ
ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562) ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562) ที่มา: ณิชริรา กายราศ (2562)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในพื้นที่เขตปลอดทหารมีคุณลักษณะสำคัญนั่นคือการผสมผสานการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์เข้ากับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่น ๆ แม้ว่าหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวในเมืองนี้จะเป็นการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ แต่การออกแบบการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์จากพื้นที่โดยรอบไม่ได้จำกัดเฉพาะการท่องเที่ยวในด้านมิติแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มี “เจตสึ” ที่แตกต่างหลากหลายตั้งแต่การท่องเที่ยวในด้านมิติของพื้นที่สงคราม ที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลากว่าหกทศวรรษ และยังคงดำเนินอยู่ การท่องเที่ยวเชิงสันติภาพที่รัฐบาลเกาหลีใต้พยายามแผ่กว้างกับสถานที่และการออกแบบกิจกรรม ทั้งการจัดมาราธอน (DMZ International Peace Marathon) การจัดคอนเสิร์ต การจัดเทศกาลภาพยนตร์ การจัดแสดงกีฬา (เทควอนโด) เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงศิลปะวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่เรียนรู้ “วัฒนธรรมที่มีร่วมกันของสองเกาหลี” (หมู่บ้านซังจักโขน) หรือวัฒนธรรมร่วมสมัย (หมู่บ้านเฮอีริ) รวมทั้งการประยุกต์ใช้พื้นที่ที่ไม่น่าจะใช้จัดแสดงงานศิลปะได้ให้เป็นประโยชน์ ดังเช่นการจัดแสดงงานศิลปะบนรั้วลาดหนามริมแม่น้ำ “อิมจินคังพยอง แซงแททัมบังโน” (임진강편 생태탐방로) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตสงวนชีวมณฑลที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกจากยูเนสโก การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านและเมืองที่ปลูกพืชผลทางการเกษตรที่มีเอกลักษณ์

เฉพาะ เช่น “ข้าวรวมชาติ” หรือการจัดเทศกาลถั่วจืด เป็นต้น รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบปกติทั้งการขอปิ้ง (พางูพรีเมียมเอาร์ทเลต) สวนสนุกพยองฮวา (สวนสนุกสันติภาพ)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ความสำเร็จของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ปลอดทหารเมืองพางูที่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มจากราว 4 แสนคนในปีค.ศ. 2009 เป็นเกือบ 3 ล้านคนในปีค.ศ. 2015 นับได้ว่าเป็นสิ่งที่สนใจที่จะศึกษาอย่างมาก หากเปรียบเทียบกับเมืองอื่น ๆ ในเกาหลีใต้จะพบว่าทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของเมืองพางูมีค่อนข้างจำกัด และฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญที่มีคือ “การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์” จากการเป็นพื้นที่เขตปลอดทหารที่กั้นชายแดนระหว่างเกาหลีเหนือ-ใต้ และการเป็นเขตความมั่นคงร่วมที่ทั้งสองฝ่ายใช้ในการเจรจาระหว่างกัน หากพิจารณาในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวของเมืองพางูและพื้นที่เขตปลอดทหารคือความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์นั่นเอง ในส่วนของการอภิปรายผลในที่นี้จะทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จและจะเชื่อมโยงถึงข้อถกเถียงในเชิงทฤษฎีการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในส่วนของปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ปลอดทหารในเมืองพางูสามารถจำแนกได้เป็นสี่ประเด็นดังต่อไปนี้

ประการแรก บริบทระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวย เนื่องจากพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางูเป็นพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึง “สมรภูมิสงครามร้อนแห่งแรกในยุคสงครามเย็น” และยังคงไว้ซึ่ง “มรดกที่มีชีวิต” ของสงครามเย็น การที่สงครามเย็นสิ้นสุดและความตึงเครียดระหว่างสองเกาหลีลดลงเป็นลำดับ โดยเฉพาะหลังจากที่รัฐบาลเกาหลีใต้หันมาใช้ท่าทีที่ประนีประนอมมากขึ้นส่งผลตามมาทำให้บรรยากาศตามแนวเส้นขนานที่ 38 ลดความตึงเครียดลงไปด้วยเช่นกัน บรรยากาศในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างมาก ประกอบกับความน่าดึงดูด “ในด้านมิติ” ของสถานที่ที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงบรรยากาศที่ยังคงมีอยู่ของ “สงครามเย็น” และ “สงครามเกาหลี” โดยที่ไม่ต้องเผชิญความเสี่ยงด้านความปลอดภัยมากนัก

ประการที่สอง อิทธิพลของกระแสเกาหลี (Korean wave) ความสำเร็จด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ ประกอบกับความสำเร็จในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ภายใต้ชื่อ “กระแสเกาหลี” ได้ทำให้ประเทศเกาหลีใต้มีความน่าดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก สำหรับอิทธิพลของกระแสเกาหลีที่ส่งผลโดยตรงต่อการท่องเที่ยวเมืองพางูมีด้วยกันสองลักษณะ ลักษณะแรก การที่ภาพยนตร์เกาหลีใต้ที่สร้างเรื่องราวเกี่ยวกับสงครามเกาหลีและมีฉากที่เกี่ยวกับเมืองพางูได้รับความนิยมอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์เรื่อง JSA ที่เข้าฉายในปีค.ศ. 2000 และภาพยนตร์เรื่อง Tae Guk Gi (2004) เป็นต้น อิทธิพลในลักษณะแรกจะส่งผลโดยตรงต่อความต้องการในการท่องเที่ยว “ด้านมิติ” ลักษณะที่สอง การที่เมืองพางูถูกใช้เป็นฉากในการถ่ายทำละครหรือมิวสิกวิดีโอ ทั้งพื้นที่ของเมืองหนังสือ (บุคโซริ) และหมู่บ้านโพรองช็ สำหรับอิทธิพลในลักษณะนี้จะส่งผลในการสร้างความตระหนักว่าพื้นที่ของเมืองพางูไม่ได้มีแค่ “การท่องเที่ยวด้านมิติ” เท่านั้นหากแต่มีหลากหลายมิติที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมร่วมสมัยอีกด้วย

ประการที่สาม การออกแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการท่องเที่ยวในด้านมิติเข้ากับการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในแนวทางที่รัฐบาลเกาหลีใต้เรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสันติภาพ” การที่สถานที่แห่งนี้ถูกใช้เป็นเวที “พบปะพูดคุยระหว่างสองเกาหลี” รวมทั้งระหว่างเกาหลีเหนือและสหรัฐอเมริกา และภาพของการพบปะได้แพร่กระจายไปทั่วโลก นับได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับพื้นที่เขตปลอดทหารเมืองพางูได้เป็นอย่างดี อีกหนึ่งแนวคิดสำคัญของรัฐบาลเกาหลีใต้คือการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยสร้างภาพลักษณ์ของหมู่บ้านท่องเที่ยวแบบ “หมู่บ้านโลกาภิวัตน์” (Globalization Village) คุณลักษณะสำคัญของหมู่บ้านลักษณะนี้คือ การผสมผสาน “วัฒนธรรม” ทั้งแบบเกาหลีดั้งเดิม เข้ากับ “สาร” ที่นักท่องเที่ยว

จากทั่วโลกสามารถเข้าใจและซึมซับได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ศิลปะร่วมสมัยที่ผสมผสานเชื่อมโยงกับแง่มุมของสงครามและสันติภาพ” นอกจากนี้ยังสร้างความหลากหลายใน “สินค้าด้านการท่องเที่ยว” ให้สอดคล้องกับความหลากหลายในรสนิยมของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น การสร้างความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยวนี้สอดคล้องกับการสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ผ่านการจัดงานเทศกาลในลักษณะต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ยิ่งทำให้สถานที่ท่องเที่ยวที่ “ดูเหมือนจะหยุดนิ่งท่ามกลางกาลเวลายุคสงครามเย็น” แห่งนี้ ดูมีความเป็นพลวัตและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ หากพิจารณาในแง่ของตัวแสดงที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ปลอดภัย จะเห็นได้ถึงความหลากหลายเป็นอย่างมาก หากมองในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่า “รัฐบาลเกาหลีใต้” เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ แต่หากมองลึกลงไป จะเห็นได้ถึงบทบาทของหน่วยงานที่หลากหลายในองคาพยพของรัฐบาลเกาหลีใต้ ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของกระทรวงกลาโหม และกระทรวงรวมชาติที่เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่เหล่านี้โดยตรง บทบาทของกระทรวงเกษตรฯ ที่เป็นหน่วยงานแรกที่เข้าไปขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเกษตรในพื้นที่เหล่านี้และต่อมายกระดับเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บทบาทขององค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติที่เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ บทบาทของกระทรวงคมนาคมที่วางโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทั้งถนนและรถไฟ ที่ไม่เพียงแต่เชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นๆ ในเกาหลีใต้เท่านั้น หากแต่พร้อมที่จะเชื่อมโยงกับทางฝั่งเกาหลีเหนือด้วยเช่นกัน บทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมที่เข้ามาส่งเสริมอุตสาหกรรม 디스플레이 และสิ่งพิมพ์ในพื้นที่ บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นเมืองพางูที่เข้าร่วมจัดการการท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกระดับพื้นที่ นอกจากนี้บทบาทของรัฐบาลเกาหลีใต้แล้วยังเห็นได้ถึงบทบาทของตัวแสดงอื่นๆ อีกด้วย ทั้งบทบาทของภาคเอกชนที่เข้าร่วมพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว อุตสาหกรรมและธุรกิจการพาณิชย์ และบทบาทของตัวแสดงภายนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่แห่งนี้ ทั้งองค์กรระหว่างประเทศ (สหประชาชาติและยูเนสโก) ที่มีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องสันติภาพและการขึ้นทะเบียนทรัพยากรสำคัญในพื้นที่เหล่านี้ให้กลายเป็นมรดกโลก และบทบาทของสหรัฐอเมริกาที่มีส่วนในการรับผิดชอบด้านความมั่นคงในพื้นที่ร่วมกับกองทัพเกาหลีใต้

จากคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวในด้านมิติและปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการท่องเที่ยวดังที่ได้กล่าวไปแล้ว จะเห็นได้ว่าผลการศึกษานำเสนอแง่มุมของการถกเถียงเชิงทฤษฎีได้ดังต่อไปนี้ ประการแรก คุณลักษณะของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์ในเขตปลอดภัยมีความเกี่ยวข้องและทับซ้อนในหลากหลายมิติ ทั้งการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้านมิติเข้ากับประเด็นทางการเมืองและประเด็นระหว่างประเทศ สิ่งนี้เห็นได้จากการที่รัฐบาลเกาหลีใต้เชื่อมโยงพื้นที่เข้ากับ “การเมืองระหว่างประเทศในด้านการยุติข้อขัดแย้งระหว่างสองเกาหลี” และได้ก่อรูปแง่มุมการท่องเที่ยวในลักษณะใหม่นั้นคือ “การท่องเที่ยวเชิงสันติภาพ” หากพิจารณาในแง่รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ทำการ “บริหารจัดการการท่องเที่ยวด้านมิติ” ในทิศทางที่ “เพิ่มความสว่าง” ให้กับสถานที่ท่องเที่ยว การเพิ่มความสว่างให้กับการท่องเที่ยวด้านมิติยังเห็นได้จากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติอื่นๆ ให้ผสมผสานกับการท่องเที่ยวด้านมิติดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในภาพรวมอาจกล่าวได้ว่าคุณลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวด้านมิติในพื้นที่เขตปลอดภัยเมืองพางูคือ “การท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์แบบหลายมิติ” นั่นเอง

ประการที่สองและต่อเนื่องจากประการแรก ประสบการณ์ของกรณีนี้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมิติของมนุษย์อาจไม่ได้อยู่ที่ตัวสถานที่หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานที่แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์จากสถานที่เพื่อต่อยอดการท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับสินค้าด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้าง “พลวัต” ให้กับพื้นที่ผ่านการสร้างสรรคกิจกรรมที่แตกต่าง หลากหลาย และต่อเนื่อง ประการที่สาม กรณีศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาที่มุ่งเน้นแต่ด้าน “อุปสงค์” เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ หากแต่ต้องพิจารณาที่ด้าน “อุปทาน” โดยเฉพาะแง่มุมของตัวแสดงต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าขอบเขตของตัวแสดงที่

เกี่ยวข้องนั้นมีความกว้างขวางอย่างมากครอบคลุมตั้งแต่รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน ภาคอุตสาหกรรม และตัวแสดงจากภายนอกประเทศ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะสำคัญและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในเขตปลอดภัยเมืองพญาพบว่า การจัดการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์ในเมืองพญาจะมีคุณลักษณะที่ได้บูรณาการการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์กับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่นโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วนระหว่างพื้นที่ซึ่งยังคงความน่ากลัวของสงครามในอดีตกับพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในปัจจุบัน เหมือนดังที่ Sharpley, R. Stone, P. R. (2009) กล่าวถึงลักษณะการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์แบบหลากหลายมิติเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Multi-layers of Dark Tourism supply) ลักษณะของการจัดการดังกล่าวมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวด้านมืดของมนุษย์แห่งอื่นที่ไม่สามารถก้าวข้ามแนวคิดชาตินิยมและมุ่งนำเสนอข้อถกเถียงเกี่ยวกับต้นเหตุที่ทำให้เกิดสงครามเพียงด้านเดียว คุณลักษณะดังกล่าวเป็นหนึ่งในปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในพื้นที่ปลอดภัยเมืองพญา นอกเหนือจากประเด็นเรื่องการสร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในพื้นที่ ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศที่ร่วมกันพัฒนาคุณค่าให้กับพื้นที่ดังกล่าว จากพื้นที่ที่ต้องห้ามให้กลายเป็นพื้นที่ที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ ขณะเดียวกันความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวยังมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการใช้ประโยชน์จากการขยายตัวของกระแสเกาหลี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีและชาวต่างชาติ อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ให้เมืองพญาเป็นเมืองแห่งสันติภาพและบรรลุเป้าหมายกระตุ้นเศรษฐกิจในเขตชายแดน

ข้อเสนอแนะ

งานชิ้นนี้ยังมีข้อจำกัดสำคัญประการหนึ่งคือการขาด “แง่มุมเชิงอุปสงค์” นั่นคือการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวยังพื้นที่เขตปลอดภัย ดังนั้นข้อเสนอแนะประการแรกคือ หากงานวิจัยในอนาคตสามารถถอดช่องว่างผ่านการศึกษาเชิงอุปสงค์ โดยเฉพาะในแง่มุมที่ว่ากรออกแบบการท่องเที่ยวแบบหลากหลายมิติสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด และความหลากหลายดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจริงหรือไม่ จะทำให้งานวิจัยในกรณีศึกษานี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หากสามารถศึกษาในเชิงเปรียบเทียบในหลากหลายลักษณะ ทั้งการเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตปลอดภัยด้วยตนเอง รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวในด้านมืดของมนุษย์ในกรณีเขตปลอดภัยกับกรณีอื่น ๆ ในเกาหลีใต้ หรือกระทั่งการเปรียบเทียบข้ามประเทศ ข้ามบริบท จะทำให้เอื้อต่อการทำความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

References

- BBC. (2019). 4.27 Pyongyang Declaration 1 Ju-nuen: Han nun-ei Jinan 1 Neun. Retrived October 1, 2019, from <https://www.bbc.com/korean/news-48021051> (in Korean)
- Choung, E.H. (2016). A Study on the Conservation Value of Landscape within Colonial Power: Focused on Examples of Sorok Island and Mitsubishi Village, Hankuktoshijirihakhwayji, (19)1, p.85-103. (in Korean)
- Choi, Y.H. & Lee, H.J. (2010). A Study on Historical and Educational Travel Sites using Dark Tourism. Hankuktoshijirihakhwayji, (20)3, p.101-113. (in Korean)
- Choi, D.K. (2004). A Study of Developing Security Tour Resources in Kwangwondo, (Tourism Management), Kyunghee University (in Korean)
- Dale, C., & Robinson, N. (2011), "Dark Tourism", in Robinson, P., Heitmann, S., & Dieke, P. (Eds). Research Themes for Tourism, 38(1), pp 193-209.
- Eun, S.B. (2013). Eco-museum: Rural Sustainable Development Project. Kyeonggido: Book Korea Press. (in Korean)
- Han, S.Y. & Park, S.K. & Hor, J.O. (2011). A Tentative Observation of the Concept of Dark Tourism. Kwankwangyongu Journal, (25)2, p.5-18. (in Korean)
- Hankuk Kyongjae. (2015). DMZ Kapogoshipta Waykuk-in Haemada nullor. Retrived July 11, 2019, from <https://www.hankyung.com/sports/article/2015110103751> (in Korean)
- Healey. (2007). Korean Demilitarized Zone: Peace and Natural Park, International Journal on World Peace.24(4) 61-83 (in English)
- Jang, A.O. & Choi, B.K. (2011). Motive and Characteristics of The Visitors on Dark Tourism: Focused on JeJu April 3rd Peace Park, Kwankwangrangeryonguji, 23(1), p.65-84. (in Korean)
- Jang, H.W. & Kim, T.H. & Jong, S. (2011). Visitors' Motivations on Jeiu April 3rd Peace Park: A Comparative Study of Local Residents and Tourists. HotelKyongyonghakyongu, 35(6), p.79-97. (in Korean)
- Jang,S.G. & Kang, D.J. (2017). An Analysis of the Process and Definition of Sustainable Dark Tourism. Hankuktoshisolkyehakhwayji, (18)2, p. 63-80. (in Korean)
- Jukanjoseon. (2010). Paju jangdanmauil, Retrived November 2, 2019, from <http://weekly.chosun.com/client/news/viw.asp?nNewsNumb=002117100033> (in Korean)
- Kim, H. (2014). A Study on the Impact of the Motive and Storytelling of Visitors to a Dark Tourism Sight on Their Behavioral Intention. (Master's Thesis). Honum University. (in Korean)
- Kim, J.H. (2007). Exploring the DMZ for Inter-Korean peace and intra-koream accommodation. Seoul: Orum Press. (in Korean)
- Ko, D.H. (2019) South Korean border now UNESCO biosphere reserves, The Korea Times 20.6.2019 Retrived August 3, 2019, from http://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2019/06/371_270949.html (in English)

- Kyeonggi-do Memory. (2010). Kyeonggi-do Peace Village Taesongdong Retrived March 5, 2019, from <https://memory.library.kr/items/show/51129/> (in Korean)
- Lennon, J., & Foley, M. (2000). Dark Tourism: the attraction of death and disaster, Thomson, London
- LG Display. (2019). Display-ei- yoksa-rul han nun-ne LG display Paju Joen-sijang-ul Sokaehumnida. Retrived October 1, 2019, from <https://blog.lgdisplay.com/2014/03/lg%EB%94%94%EC%8A%A4%ED%94%8C%EB%A0%88%EC%9D%B4-%ED%8C%8C%EC%A3%BC-%EC%A0%84%EC%8B%9C%EC%9E%A5%EC%9D%84-%EC%86%8C%EA%B0%9C%ED%95%A9%EB%8B%88%EB%8B%A4/> (in Korean)
- Lee, H.S. & Wang, B.S. (2012). A Study on the Analysis of Dark Tourism and their Tourism Motivation, Tourism Research, 23(1), p.65-84. (in Korean)
- Lee, I.B. (2017). How to cultivate and Develop Global Baekje History Heritage City. Retrived May 16, 2019, from file:///C:/Users/acer/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/[홈페이지원문공개]백제역사%20유산도시(공주,%20부여%20등)의%20세계화%20육성방안_이인배_20170825_백제역사%20유산도시(공주,%20부여%20등)의%20세계화%20육성방안_제출%20(3).pdf
- Malcom, F. & John, L. (1996). Editorial: Heart of Darkness, J.Heritage Stand, 12(1), p.195-197. (in English)
- Park, S.H. (2016). Authenticity of Korean modern cultural heritage tourism Development direction of Korean Dark Tourism, Yorkakwankwangyongu, p.37-55. (in Korean)
- Park, J.M. (2015). A Study on Application of Historic Resources to Fishing Village Tourism: A Case of Jindo, Jeollanamdo. Haeyangjongchakyongu, 31(1), p.1-29. (in Korean)
- Ryu, H.J. (2008). A Study for the Necessity of the Alternative Tourism Development Using Negative Place Assets, Hankuktochijirihakhway, 11(3), p.67-79. (in Korean)
- Sharpley, R. & Stone, P. R. (2009). The darker side of travel: The theory and practice of dark tourism. Salisbury: Short Run Press (in English).
- Seaton. (1996). Guide by the Dark: From Thanatopsis to Thanatourism. International Journal of Herritage Studies, 2(4), p.234-244. (In English)
- Shin, Y.S. (2006). An Empirical Study of Peace Tourism Trend between Politically Drived South and North Korea: Past, Present & Future. Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism, 1(1), p.75-92. (in English)
- The Korea Times. (2019). Restricted area along DMZ opens for peace marathon. Retrived February 20, 2019, from http://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2019/09/720_275007.html (in English)

วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย

Suan Sunandha Academic & Research Review

- Yonhap. (2013). Num-buk pundan chehom Paju DMZ Anbo Kwankwang 500man-myong got tolpa
Retrived July 11, 2019, from <https://www.yna.co.kr/view/AKR20130609068500060> (in Korean)
- Yonhap. (2014). 60year Mintongson: Village, People, culture. Retrived January 7, 2019, from
<https://www.yna.co.kr/view/AKR20140309020200060> (in Korean)
- Yonhap. (2019). Concert along DMZ to celebrate 1st anniv. of Pyongyang Declaration
Retrived April 8, 2019, from [https://en.yna.co.kr/view/AEN20190909002300315?](https://en.yna.co.kr/view/AEN20190909002300315?section=k-stories/k-storiesb_)
section=k-stories/k-storiesb_(in Korean)
- Yonhap. (2019). Paju Book Sori 2019. Retrived November 12, 2019, from
<https://www.newsyonhap.com/news/social/view/21763> (in Korean)